

D.2.4. Helyi népszavazási kezdeményezések

Az ábra a kitzűzött helyi népszavazási kezdeményezéseket mutatja, ezen belül az érvényes és eredményes, illetve az érvénytelen népszavazások számát.

A helyi népszavazás a népszuverenitás közvetlen gyakorlásának egyik módja, amelynek a modern, képviseleti alapú demokráciában kiegészítő szerepe van a közvetett, választott képviselők útján történő hatalomgyakorlás mellett. Ugyanakkor – mint politikai részvételi forma – mérése mindenképp indokolt, mivel a választások mellett ez a másik közvetlen közjogi joghatás kiváltására alkalmas politikai részvételi eszköz.

A népszavazási kezdeményezésekben több szakaszt különíthetünk el. A legelső pont, ahol a népszavazási aktivitás mérhető lehet: a benyújtott kezdeményezések száma. Ezen adatsorból lehet arra következtetni, hogy mennyire erős a népszavazási igény a választópolgárok körében, például sok kérdésben, gyakran kívánják-e a közvetlen hatalomgyakorlás érvényesítését, alkalmazását. Hátránya ugyanakkor, hogy valós részvételi aktivitást nem mutat, mivel viszonylag szűk kör is képes lehet benyújtani népszavazási kezdeményezést. Továbbá, ad absurdum, egészen provokatív, mondhatni komolytalan kérdések is felmerülhetnek ezen szakaszban, például olyanok, hogy legyen-e ingyen sör. Az ilyen kérdéseknek nyilvánvalóan nincs politikai, közéleti relevanciája.

A népszavazási kezdeményezések második, munkacsoport által azonosított lehetséges mérési pontja a helyi választási bizottságok által hitelesített kezdeményezések száma. Ezen a ponton a helyi választási bizottság már kiszűrte az esetlegesen komolytalan, illetve jogilag nem megfelelő kezdeményezéseket, amelyek adott esetben tiltott tárgykörbe tartoznak vagy nem felelnek meg a választói, illetve a jogalkotói egyértelműség követelményének. Azonban problémaként azonosíthatjuk azt, hogy ezen a ponton még mindig nem igazolt, hogy valós politikai akarat, részvétel összpontosul-e a kezdeményezés mögött.

A munkacsoport által azonosított harmadik lehetséges mérési pont a kitzűzött népszavazások száma, amelynek során azon kezdeményezéseket vesszük figyelembe, amelyek nemcsak átmentek a helyi választási bizottság kontrollján, hanem a kezdeményező megfelelő számú aláírást

Forrás: NVI

is összegyűjtöttek (amennyiben persze a választók által kezdeményezett népszavazásról beszélünk), tehát valós politikai akarat, szándék és részvétel áll a kezdeményezés mögött.

A fent felsoroltak közül a kutatócsoport, hasonlóan a tavalyi, 2016-os *Jó Állam Jelentés*hez, a kitzűzött népszavazások mérése mellett döntött. Egyfelől a kontinuitás okán, másrészt pedig, ahogy fentebb kifejtettük, ezen népszavazások tekinthetőek jogilag megfelelőnek, komolynak, illetve ezek feltételeznek olyan választói aktivitást, hogy mindez releváns legyen a politikai részvétel szempontjából.

A vizsgált időszakban az alapvető tendencia a csökkenés. A 2009-es induló évet követően, amikor is huszonhat helyi népszavazást tűztek ki, drasztikus csökkenés következett be. Ezt ugyan 2012-ben egy jelentősebb növekedés követte (ebben az évben, mint láthatjuk, tizenhat helyi népszavazást tűztek ki), de 2014-re az eredeti szám töredékére csökkent, ugyanis mindössze két kitzűzött helyi népszavazást jegyezhetünk fel ebben az esztendőben. A mutató elemzése során figyelmesek lehetünk arra is, hogy míg 2009-ben közel azonosan oszlott meg az érvényes és eredményes, illetve az érvénytelen népszavazások száma, 2013-ig a csökkenő számú népszavazásokon belül jelentős többségbe kerültek az érvénytelenek. Ezt követően, 2014-ben mindkét kitzűzött helyi népszavazás érvényes volt, majd 2015-ben egy érvénytelen és egy érvényes helyi népszavazást rendeztek. 2016-ban folytatódott a csökkenő tendencia, mivel csupán egyetlen helyi népszavazást tűztek ki, amely érvénytelen lett.

A helyi népszavazások száma csökkenő tendenciát mutat, és ezen belül nagyobb az érvénytelen népszavazások aránya.